

KESKI-UUDENMAAN HYVINVOINTIALUEEN VANHUSNEUVOSTO

15.10.2026

Keski-Uudenmaan hyvinvointialue

LAUSUNTO TUOTTAVUUS- JA TALOUDELLISUUSOHJELMAN PALVELUVERKKOSUUNNITELMAAN
30.9.2026

Palveluverkkosuunnitelman tavoite

Vanhusneuvoston lausunnossa palvelujen uudistamisen lähtökohtana on asiakkaiden/potilaitten tarpeisiin vastaavien, laadukkaiden, yhdenvertaisten ja saavutettavien palvelujen turvaaminen. Lähtökohtamme on pitkälti yhtenevä vammaisneuvoston lausunnon keskeisten linjausten kanssa.

Taloudellisia säästöjä tavoittelevat tilaratkaisut ja palveluverkon tarkoituksenmukainen suunnittelu ovat nykytilanteessa perusteltuja. Vanhusneuvosto ymmärtää suunnitelman taustalla olevan tarpeen sovittaa Keusoten sote-palvelut taloudellisen alijäämän ja mahdollisen valtiovarainministeriön ennakoivan ohjauksen reunaehtoihin. Vanhusneuvosto on kuitenkin huolissaan siitä, että sopeutus pitäisi toteuttaa nopeammin kuin hyvinvointialue itse olisi siihen käytännössä valmis. Sopeutussuunnitelman tiukasta aikataulutuksesta johtuen on suurena vaarana, että palveluja tarvitsevien asukkaiden lähiajan mahdollisuudet saada palveluja läheltä ja joustavasti heikentyvät olennaisesti. 2030-luvulle asti kestävät uudistuksetkin ovat tässä vaiheessa monelta osin vielä selvitysten ja valmistelujen sumeiden verhojen takana. Lisäharmia ja epäluottamusta lisää, jos Keusoten viestintä ei nyt eikä jatkossa ole selkeää ja ajantasaista.

Keusote on asettanut palveluverkkosuunnittelun tavoitteeksi palvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden parantamisen sekä oikea-aikaisen palvelun. Näiden periaatteiden tulee toteutua myös reuna-alueilla.

Vanhusneuvosto ymmärtää palveluverkkosuunnitelman tarpeen tarkastella palveluverkkoa koko hyvinvointialueen näkökulmasta eikä pitäytyen lähtökohtaisesti kuntakohtaisessa ja tiiviissä palvelurakenteessa. Palveluverkostomalli, jossa hyvinvointialueen ydintoiminnot sijoittuvat viiteen keskeiseen kiinteistöön ja pienempien palveluyksiköiden toiminnot tiivistetään mahdollisuuksien mukaan näihin keskeisiin kiinteistöihin, on vanhusneuvostonkin mielestä tasapainoinen lähtökohta. Palvelujen keskittyessä aiempaa harvempiin toimipisteisiin on kuitenkin varmistettava, että palvelut ovat tosiasiallisesti kaikkien palvelunkäyttäjien saavutettavissa.

Palveluverkon suunnittelua ei voida perustaa yksityisauton käyttöön, sillä kaikilla ei ole autoa tai mahdollisuutta käyttää sitä. Julkisen liikenteen puutteet ja liikkumisen rajoitteet voivat vaikeuttaa palveluihin pääsyä merkittävästi. Nämä rajoitteet on tuotu hyvinvointialueen tietoon jo useissa aiemmissakin lausunnoissa ja palautteissa. Palveluverkon uudistaminen ei saa jatkaa ja pahentaa näitä palveluihin pääsyyn ja yhdenvertaiseen kohteluun liittyviä rajoitteita entisestään.

Visio palvelujen verkosta 2035

Monipuoliset sote-keskukset ovat sinänsä hyvä palvelukonsepti, koska ne kokoavat palveluja laajasti saman katon alle. Ne voivat myös olla tiloiltaan ja toimintamuodoiltaan muunneltavia, koska palvelutarpeet voivat vaihdella vuosien mittaan olennaisestikin. Niiden on lisäksi luontevinta sijoittaa väestörikkaissa taajamissa, jotta palvelut ovat lähellä palvelunkäyttäjien asuin- ja toimintaympäristöjä eikä suuria asukasmääriä jouduta liikuttelemaan etäällä ja huonojen kulkuyhteyksien päässä oleviin palveluihin.

Erilliset palvelupisteet ja liikkuvat palvelut toimivat visiossa sote-keskusten palvelujen täydentäjinä. Erillisistä sote-yksiköistä Klaukkalassa, Rajamäellä ja Pornaisissa on tarkoitus luopua, ilmeisesti viimeistään siinä vaiheessa, kun kaikki sote-keskukset tai muut palveluvaihtoehdot ovat siihen toimintavalmiita. Vanhusneuvosto on huolissaan nykyisten sote-yksiköiden tarjoamien lähipalvelujen mahdollisesta siirtymisestä kauemmaksi, etenkin jos liikkuvia, kotiin tuotavia tai muita vastaavia palveluja ei järjestetä nopeasti eikä edes tilapäisesti nykyisiä lähipalveluja korvaamaan.

Digipalvelujen on suunnitelmassa tarkoitus kattaa koko alue ja digiasioinnin mahdollisuuksien olla laaja-alaisesti tarjottuja. Digipalvelut ja tekoäly tarjoavatkin sujuvuutta ja helpotusta kasvokkaispalvelujen ohella ja toisinaan niiden sijastakin. Esimerkiksi robotteja voidaan käyttää apuna lääkityksissä tai hoitotietojen dokumentoinnissa. Toisaalta ne eivät aina korvaa kasvokkaista vuorovaikutusta ja on tarpeen ottaa huomioon, että hyvätkin digivalmiudet voidaan menettää pelkästään ikääntymisen myötä, kun näkö, kuulo, motoriikka ja muisti heikkenevät. Tarvitaankin ikäihmisille ja vammaisille räätälöityjä digiratkaisuja sekä monikanavaisia asiointikanavia, jotka ottavat myös erilaiset toimintarajoitteet huomioon.

Ikääntyneiden ja vammaisten palvelujen verkoston investointien on suunnitelmassa tarkoitus vahvistaa yhteisöllisen sekä ympärivuorokautisen asumisen peittävyttä, mille onkin lisääntyvä tarve. Perhekeskustoiminnan laaja palvelutarjonta on suunnitelmassa keskitetty Hyvinkäällä ja Tuusulassa sijaitseviin perhekeskuksiin, mutta palvelujen sijoittamisessa tulee ottaa huomioon myös omaisten ja muiden läheisten pääsy tapaamaan asukkaita ja henkilökuntaa.

Hyvinvointialueen oma palvelutuotanto on viime aikoina vahvistunut ja ostopalvelujen osuus vähentynyt mm. sosiaalipalveluissa. Tämä on suoraviivaistanut hyvinvointialueen palvelujenhallintaa, mutta myös kaventanut palvelutarjontaa. Tärkeää sote-työtä tekevien järjestöjenkin kannalta on valitettavaa, jos niiden kansalaistoiminnallisia sekä vertais- ja kokemuslähtöisiä asiantuntijuuksia ei jatkossa hyödynnettäisi. Kolmannen sektorin toimintaresursseja on viime aikoina muutenkin liiaksi vähennetty. Monipuolisen

palveluntuottajaverkoston sekä palvelunkäyttäjien valinnanmahdollisuuksien ja -vapauksien turvaamiseksi tarvitaan myös palvelusetelien käytön lisäämistä yhteiskuntavastuullisten yksityisten yritysten kanssa tehtävän yhteistyön lisäämiseksi.

Suun terveydenhuollon lähipalvelua tarjotaan suunnitelman mukaan sote-keskuksissa ja lisäksi tarjotaan liikkuvaa hammashoitoa. Liikkuvat palvelut lienevät jatkossakin lähinnä ennaltaehkäiseviä tarkastuksia, ellei varsinaiseen hammashoitoon tarkoitettuja autoja tai kontteja oteta käyttöön. Näissä ratkaisuissa tulee voida tarjota hoitoa myös erilaisia apuvälineitä käyttäville. Mikäli palveluja ei jatkossa tarjottaisi lähipalveluina ja niihin joutuisi liikkumaan pitkiäkin matkoja, on vaarana, että hoitoon hakeutuminen viivästyy tai estyy. Palveluihin hakeutumisen riskit kasvavat helposti myös hoitomaksujen nousun vuoksi. Hoitamattomat suun tulehdukset lisäävät useita yleisterveydellisiä sekä pitkäaikaissairauksien riskejä ja niillä on vahva kytkentä sosiaaliseen eriarvoisuuteen ja syrjäytymiseen, joten hoitamattomuuden vaikutukset heijastuvat laajalti hyvinvointialueen muihinkin toimintoihin ja niiden resursseihin.

Investoinnit ja kehitystoimet

Investointien ja kehitystoimien tärkeimpiä toimia mainitaan suunnitelmassa kiitettävän useita, joskin niiden valmistelut ja etenemisaikataulut ovat paikoin valitettavan epäselviä. Nurmijärvellä esimerkiksi on epätietoisuutta sote-keskuksen hankeselvityksestä. Suunnitelmassa mainitaan, että sitä koskeva selvitys ajoittuu vuoteen 2027 ja valmista pitäisi olla (joskus) 2030-luvulla. Toisaalta investointiohjelmaluonnoksessa sote-keskuksen sijainniksi on jo mainittu nykyinen Sairaalandie 2 Nurmijärven Kirkonkylällä ja se että hankkeen selvitys olisi jo käynnissä. Etenkin kunnan väestörikkaimmassa asuin- ja kasvukeskuksessa Klaukkalassa on toivottu, että sote-keskus sijaitsisi siellä tai kunnan alueella olisi yhden sote-keskuksen sijaan kaksi riittävän monipuolista palvelupistettä. Tämänhetkinen tilanne on se, että Klaukkalan palveluja on kiinteistön tilaongelmien vuoksi olennaisesti vähennetty eikä asukkailla ole tietoa, missä määrin palveluja ollaan taajamaan palauttamassa. Nykyisestä poikkeustilanteesta, jossa palvelut sijaitsevat pääosin Kirkonkylän sote-keskuksessa, on saatu lukuisia huonoja kokemuksia, koska julkiset liikenneyhteydet sinne eivät toimi. On myös koettu huolta siitä, etteivät Kirkonkylän sote-keskuksen valmiudet millään riitä palvelemaan Klaukkalasta ja Rajamäeltä sinne siirtyviä asiakas/potilasvirtoja ellei näissä taajamissa olisi riittäviä lähipalveluja. Prosessin päätöksentekomenettelykin on koettu pulmalliseksi ja viestinnällisesti epäselväksi. Klaukkalassa toivotaankin Keusoten asukasillan, adressin, huolikävelyn sekä kunnan ja Keusoten neuvottelutuloksen jälkeen, että asiassa saadaan tuleville vuosille toimivampi ratkaisu myös hyvinvointialueen tasolla ja osana nyt lausunnon kohteena olevaa palveluverkkosuunnitelmaa.

Vastaava tilanne on Pornaisissa, jossa Keusoten asukasillan ja adressin myötä on kannettu huolta, koska kunnan sote-yksikkö aiotaan suunnitelman perusteella lakkauttaa. Kommenteissa korostetaan sote-yksikön säilyttämisen perusteina alueellista yhdenvertaisuutta ja palvelujen saavutettavuutta. Nykyiset tilat todetaan hyviksi ja ne halutaan säilyttää ainakin siihen asti, kun vastaavat ja liikkuvat palvelut ovat riittävät. Pornaisten kunta on myös valmis keskustelemaan vuokran alentamisesta. Väestö ikääntyy ja lapsiperheitä on paljon, joten kysymys on kunnan

elinvoimasta ja vetovoimasta. Digipalvelut eivät ole yhdenvertaisesti saavutettavia kuten eivät muiden kuntien alueella toimivat palvelupisteet. Kaikilla ei ole mahdollisuutta käyttää digipalveluja tai matkustaa naapurikuntiin vastaanotolle. Erityisesti ikääntyneet, pitkäaikaissairaat, lapsiperheet, liikkumisrajoitteiset tarvitsevat palveluja lähellä. Kunta tarjoaa jo nyt palvelubussin kunnan alueen palveluihin pääsemiseksi, koska joukkoliikenne ja taksit eivät ole osaltaan riittäviä mahdollistajia.

Muut suunnitelmaan liittyvät kommentit

Muut kommentit / vaikutusten arvioinnista ja olennaisista riskeistä

Suunnitelmassa mainitaan positiivisena vaikutuksena se, että ohjelman toteuttamisen jälkeen hyvinvointialueella on omassa omistuksessaan tai pitkäaikaisessa hallinnassa keskeiset palvelukiinteistöt, joita se voi nykyistä paremmin valvoa ja joihin se voi vaikuttaa. Myös suunnitelman taloudellisia vaikutuksia pidetään lähtökohtaisesti positiivisinä.

Kiinteistöjen omistussuhteita ja hallintaa tärkeämpinä vanhusneuvosto pitää kuitenkin palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta. Palveluverkkopäätöksellä ei puututtaisi palvelujen sisältöön, mutta sen todetaan muuttavan palvelujen fyysistä saavutettavuutta alueella. Saavutettavuuden mainitaan saattavan heikentyä joidenkin keskitettävien palveluiden osalta erityisesti muilla kuin henkilöautolla liikkuvilla asiakkailla. Erityisesti tämän mainitaan koskevan Pornaisia ja Klaukkalaa. Suunnitelman taloudellisten vaikutusten arviointi jääkin puutteelliseksi, mikäli siinä ei arvioida näitä keskittämistä aiheuttavia fyysisen saavutettavuuden ongelmia. Palvelupisteiden vähentäminen lisää esimerkiksi kuljetuspalvelujen tarvetta, neuvonnan ja ohjauksen kysyntää sekä vaihtoehtoisten asiointikanavien ylläpitokustannuksia. Vanhusneuvosto kokeekin tärkeäksi, että toimintamalleja arvioidaan ja suunnitellaan nykyistä kattavammin ja yhteistyössä paikallisten palvelualueiden kanssa.

Suunnitelman olennaiset riskit on tiedostettu varsin realistisesti ja laajasti. Riskien hallitsemiseksi olennaisimmaksi toimenpiteeksi todetaan tarvittavien selvitysten tekeminen. Niitä ei ole kuitenkaan tarkemmin yksilöity. Ottaen huomioon riskeissä todetut mahdolliset myöhästymiset ja muut toteutusvaikeudet korvaavista tilapäisratkaisuista olisi tullut suunnitelmassa olla oma osionsa. Jo tuoreet kesäkulut ovat aiheuttaneet epätietoisuutta ja epäluottamusta siihen aiotaanko palveluja taata jatkossakaan joustavasti ja riittävässä määrin. Nykyisten ja tulevien kiinteistösijaintien ja toimintamallien yhteinen arviointi onkin sen vuoksi olennaisen tärkeää.

Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen vanhusneuvosto

Liljan-Kukka Runolinna

Vanhusneuvoston puheenjohtaja

